

REGIONAL BRYTNINGSTID. Tema 1, 18 november

Frågor & svar från förmiddagens seminarium.

Är inte organisering av regional utveckling också ett av den moderna tidens utmaningar? Alltså dess ändamålsenlighet – när får regional utveckling egentligen störst effekt – med dess breda koppling till ett brett antal områden, dess plats i en organisation med anor från 1800-talet, och dess relativa anonyma roll i förhållande till hälso- och sjukvård?

Bo Wictorin: Tror att den regionala utvecklingspolitiken (eller regionalpolitiken) har olika tyngd i olika delar av landet. Hälso- och sjukvård är däremot viktigt över allt. Störst effekt tror jag att den regionala utvecklingspolitiken har haft när den lyckats påverka sektorspolitiken. Det gäller exempelvis investeringar i kommunikationsstruktur, etablering och utbyggnad av högskolor och universitet, omlokaliseringar av statlig verksamhet, arbetsmarknadspolitiska insatser, m m. Länen fick därför vissa projektmedel för att man skulle kunna utreda allehanda samhällsprojekt. Jag tror heller inte att man skall se regionalpolitik i formell mening (utgiftsområde 19) som ett fördelningspolitiskt instrument, därtill är resurserna alldeles för små. De kvalitativa aspekterna är viktigare.

Magnus Persson: Här lyfts flera av de utmaningar som Regional brytningstid avser att fördjupa, och förhoppningsvis hitta svar på. Jörgen Johansson var inne på några, om t ex demokratiaspekten.

Själv vill jag problematisera runt just rollen i regionorganisationen och hur i första hand ledande politiker kan utveckla den. Ofta är fokus på extern styrning från staten – villkorsbeslut, 1:1- medel, strukturfonder etc. Som Pia Kinhult sa, är det förvånande att man inte kommit längre i vad som är unikt och bör lyftas i varje region. Några frågor börjar fästa, som smart specialisering. Men mycket återstår.

Jag menar också att det vore av stort värde om SKR funderade på hur man mobiliserar för politikens aktiva utvecklingsarbete gemensamt. Vad jag vet har man en bra dialog med regeringskansliet och myndigheterna gemensamt, men den gemensamma diskussionen mellan t ex regionstyrelseordförandena om hur man vill utveckla det regionala utvecklingsuppdraget är begränsad, för att inte säga obefintlig.

Har medias utveckling påverkat hur vi ser på regional utveckling?

Bo Wictorin: Självklart!

Magnus Persson: Jag tror att den allt tunnare bevakningen lokalt och regionalt från media spelar in – det finns inte längre plats för djupare bevakning av dessa frågor. Kortsiktiga frågor inom vård och kollektivtrafik slår alltid långsiktiga som t ex utveckling av innovationssystem. Här måste regionerna bli bättre på att förklara att t ex ett framgångsrikt företag har lyckats bl a p g a just innovationssystemet, Almi m fl insatser.

Även medias fokus på rikspolitiken, och i synnerhet "likvärdigheten" har bidragit. Här spelar också rikspolitiken med och gör gärna utspel med de förtecknen. Men regionaliseringen är ju till för att ta tillvara olikheter – vilket kommer bort i bruset.

Snabba sociala medier är också en kanal som kan användas och bör utvecklas – låt medarbetare och politiker "blogga" och "podda" om det som händer – räckvidden är betydande om man gör rätt.

En fråga till de tre - ett syfte med regionbildningarna från statens sida, är att skapa en enhetlig organisering av regional utveckling. Enhetligheten var ett mål i sig. Uppfattar de tre att reformen lyckats med detta - att skapa enhetlig organisering av regional utveckling?

Bo Wictorin: Tja, skillnaderna är ju fortfarande stora mellan regionerna när det gäller vilka resurser man förfogar över och vilka problem man därmed förmår att lösa. Motsvarande är ju situationen bland primärkommunerna.

Magnus Persson: Se delvis svar på fråga 1, ovan. I tillägg borde det nu vara dags att från SKR och/eller regeringen göra en utvärdering av vad som händer, vilken roll regional utveckling getts i de olika regionerna och spegla detta i hur man på ett ändamålsenligt sätt organiserat uppdraget.

En fråga som finns underförstådd, lite "elefanten i rummet", är ju att vi har tre stora och 18 mindre regioner, och därmed väldigt olika förutsättningar för att genomföra uppdraget, både det nationella och de ambitioner som den regionala politiken själv har.

Hur ser ni på att myndigheter (som Vinnova) borde utveckla sin roll i förhållande till regionerna (den regionala utvecklingsrollen)? Som en del av den statliga nivån.

Jag skulle vilja få er syn på hur Tillväxtverket borde utveckla sin roll i förhållandet till regionerna. Detta kopplat både till Tillväxtverkets nationella verksamhet och genomförandet av regionalfonden.

Magnus Persson: **Stödjande, störande, styrande.** Tre ord som man kan leka med när man ska ta sin roll. Jag tror att det är viktigt att man är klar över vilket perspektiv som är viktigast – att vara "lojal" mot regeringskansliet och EU och leverera på uppifråninitiativ, eller att vara den stödjande parten som bidrar genom analyser, öppet sinne för underifråninitiativ etc. I en flernivåstyrning är det en svår mellanhandsroll – men ett ökat fokus på "stödjande", försöka minimera "störande" insatser i form av överdriven rapportering (särskilt om den inte används aktivt eller finns på annat håll) och att i fall då man måste vara "styrande" ha en mycket aktiv dialog innan man vidarebefordrar regeringens ambitioner i form av regler och krav.

Efter Covid; kom ut – ni är alltid välkomna, och behöver inte ha ett "ärende" i form av granskning eller formell dialog. Gör regelbundet och ofta nedslag ute i regionerna för att känna på hur det operativa arbetet fungerar.

Gör 3 månaders utbytesprogram för medarbetare i båda riktningarna för att skapa insikt om villkor och förhållanden. Ta in regionala medarbetare i projekt- och referensgrupper i högre utsträckning.

Bo, kan man se tillväxtpolitikens fokus under 90 talet som ett sätt att "industrialisera" den regionala kontexten för att få ut så mycket förväntad effekt? Kan man utifrån samma logik se de storregionala/europeiska demokratiska ambitionerna som uttryck för samma tillväxtanda att industriellt/förvaltningsmässigt "skala upp" det folkliga engagemanget? Men när folket upplever att frågorna är allt för långt ifrån den enskilde medborgaren så kräver den regionala visionen att expertisen över för att rädda det regionala projektet.

Bo Wictorin: Jag är ingen expert på europeisk politik och också lite osäker på om jag fattat vad du menar med "industrialisera" den regionala kontexten. Jag tror att det är mycket stora skillnader mellan de nordiska länderna och det kontinentala Europa. De nordiska länderna är väl att betrakta som enhetsstater med en förhållandevis homogen befolkning. Det är också mycket små skillnader i levnadsvillkor mellan olika delar inom länderna till följd av en ambitiös omfördelningspolitik. I åtminstone Sverige har heller aldrig länen haft en

framträdande plats i politiken. I länder som Italien, Spanien, Tyskland, Belgien väger den regionala nivån väsentligt tyngre. Det finns även språkliga skillnader och en starkare kulturell identitet. Därutöver tillkommer att de svenska regionerna är förhållandevis små och heller inte överordnande kommunerna. Landstingskommunerna, som det tills nyligen hetat, är också sidoordnade primärkommunerna och skapade för att sköta andra uppgifter, som sjukvård, där primärkommunerna upplevs som för små. Skulle tro att EU:s regionalpolitik främst syftar till att utjämna skillnader mellan olika delar av Europa, vilket förhoppningsvis har bidragit till att minska spänningar inom och mellan länder. Skulle också tro att man velat gynna en ökad europeisk identitet och att EU skall bli synligare för medborgarna. Om man lyckats med det är en annan fråga. För egen del har jag nog upplevt det som att kamerala aspekter och formfrågor av olika slag har hamnat mer i fokus många gånger på bekostnad av mer innehållsliga aspekter.

Bo, hur såg diskussionen om mekanismer för nationell samordning ut när man flyttade ut mer ansvar till den regionala nivån - fanns den?

Bo Wictorin: Diskussionen om att flytta fler beslut till den regionala nivån fanns även innan regionbildningar, med egen beskattningsrätt, blev aktuellt. Man pratade då om "länsdemokrati" och Länsstyrelsen fick också styrelser med politiska representanter från regionen. En fråga som också diskuterats i decennier är hur man skall få till stånd "en bättre tvärsektoriell samordning". En slutsats man kan dra att det har visat sig utomordentligt svårt att få att fungera. Förmodligen för att det inte funnits någon naturlig "tvärsektoriell part" på nationell nivå. I vissa avseenden tror jag dock att det fungerade bättre förr. Det gäller i första hand samordning mellan den regionalpolitiken och arbetsmarknadspolitiken. Med Länsarbetsnämnderna för friheten väsentligt större förr att ta egna initiativ och man var mer koordinerade med länsstyrelserna, exempelvis genom att landshövdingarna var ordförande i länsarbetsnämnderna. Från nationell nivå kan man nog ha upplevt att länsarbetsnämnderna inte alltid var lätta att styra.

Magnus, finns det en skillnad mellan regionförbundslän och länsstyrelselän?

Magnus Persson: Ja, jag tror det. Lst-länen har ännu tydligare fokus på regionen som i första hand sjukvård. Kommunförbunden finns kvar i flera, vilket gör att kommunerna riskera att bli mer alienerade i förhållande till regionerna.

I regionförbundslänen är utmaningen nu att regionen klarar att vidmakthålla kommunernas engagemang i regionala frågor, inkl. ansvarstagande för genomförandet. Detta måste säkras om och om igen – nya kommunchefer, nya KSO etc. gör att man inte har "organisatoriskt" minne särskilt länge.

Magnus, var finns inflödet av tankestoff in i den regionala politiken som ger regionerna en annan regional berättelse som ger regionerna möjlighet att ta en annan väg än statens förslag eller EU:s vägval?

Magnus Persson: Detta är en av många utmanande och svåra frågor. Många frågor är grundläggande och gemensamma – infrastruktur, kollektivtrafik, kompetensförsörjning, innovation etc. Men andra är regionala och framför allt HUR bör kunna vara mer anpassat. Min bild är att det krävs ett stort inflöde från kommuner, näringsliv, ideell sektor, lärosäten för att det ska ske. Det är inte inom regionorganisationen som alla briljanta idéer föds – det är i kontinuerliga dialoger med andra. Inspiration från forskning i olika delar av det regionala lärosätet bör kunna bidra. Ett bra exempel är CKS i Östergötland.

Har Magnus några exempel på goda exempel där regioner och kommuner samarbetar väl?

Magnus Persson: Det som ligger mig närmast är Business Region Örebro – BRO. (<https://businessregionorebro.se/>) Där samarbetar regionen som huvudman med länets 12 kommuner när det gäller etableringsfrågor, i första hand. Operativt är verksamheten förlagd i Örebro kommun, men alla näringslivschefer i länets kommuner är med och styr. Politiskt är det Region Örebro län som har ordförandeskapet. Leta gärna andra exempel – bra att ha på kommande träffar!